

Hazaérkezett Csehszlovákiából kulturális küldöttségünk

Befejezte ötnapos csehszlovákiai hivatalos látogatását a **Pozsgay Imre** művelődési miniszter vezette küldöttség, és hazaérkezett Budapestre. A magyar delegáció a cseh és szlovák oktatási és kulturális miniszterekkel tárgyalásokat folytatott országaink kulturális és oktatási együttműködéséről, kapcsolataink jövőbeni fejlődésének lehetőségeiről.

Pozsgay Imre minisztert Prágában fogadta **Josef Havlín**, a CSKP KB titkára és **Matej Lucan**, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság miniszterelnök-helyettese, Pozsonyban **Ján Janík**, az SZLKP KB titkára és **Julius Hanus**, a Szlovák Szocialista Köztársaság miniszterelnök-helyettese.

Számítás-technikai fejlesztés

A számítástechnikai központi fejlesztési program harmadik, középtávú tervciklusában — 1981—85 között — az alkalmazás hatékonyságának növelése az intenzív fejlődés a fő cél. Az Állami Tervezőbizottság által előterjesztett, s a Minisztertanács legutóbbi ülésén megerősített határozat szerint a jövőben a meglévő számítógépparkkal, csak kevés új berendezés munkába állításával kell növelni a gépek kihasználtságát, s a lehető legszélesebb körben el kell terjeszteni a különböző korszerű és hatékony alkalmazási módokat.

A cél az, hogy a hazai számítástechnika a jelenleginél sokkal nagyobb hatást gyakoroljon a gazdaságfejlesztésre. Ennek érdekében a költségvetési és a gazdálkodó szervezetekre egyaránt meghatározták a számítástechnika alkalmazási feladatait.

Calandria

Kezdjük azzal, hogy **Bibiena** nem is személynév. Falunév. Idevalósi **Bernarde Dovizi**. X. Leó pápa bíborosa, aki hozzávetőlegesen annyit ért meg a XV. századból, amennyit a XVI.-ból, ámbátor egyikből sem túl sokat. Szülőfalujáról tartjuk számon, mint **Erasmus** Rotterdami, vagy **Csere Jánost Apácáról**. Többet mond azonban fölöle, ha kortársát hozzuk szóba, **Machiavelli** Mandragoráját, **A Calandriát** megtartó ötlet pántjai, humorának, dramaturgiájának gyönyöri viszont hátra is, előre is meghosszabbíthatók: **Plautus**, **Boccaccio**, **Goldoni**, **Shakespeare**, **Balzac** például rögvést jelentkezik, nyújtózkodik az iskolapadból, kedves nézős, palánzán históriákból készültünk mi is ám. S e névsorolás azokra korlátozódik inkább, kik a szegedi színházban bizonyítottak már.

Mint **Goldoni**, tavaly ilyentájt, **A Két úr szolgáját** **Truffaldinónak** hívták, **Nemesák Károly** (akkor még f. h.) játszotta — ami pusztán azért sem érdekelten, mert most nyílik alkalma Nemesáknak megismételni bravúryját, Ezúttal egy **Fessenio** című hasonzorú figura pepita térdnadrágjába, s mint maga mondja, nem két urat, egyenesen háromot szolgál. (Miközben melán törtém a betonfejemet, műsorsopoltikusaink vajh mért pont ezt a spanyolviaszt fedezték föl a téma reneszánsz padlásán, mentségül a főiskolások **Goldoni**-előadásait, onnan is **Nemesák** kitűnő, higanymozgású-gumiarcú **Truffaldinóját** hoztam föl számukra, mint ami feltétlenül folytatást, halaszthatatlanul sürős reprint kíván. S hogy erre bázirozták, elfogadható; a lövés kapura megy.) **Ósreji** tapasztalat, színházban a néző nem érzi lealacsonyítónak a szórakoztatás esiklandós formuláit. „Ha a szükség úgy hozza, nevév nevezzük a gyereket” — így a prólog, világos beszéd. S szó mi szó, nem sokat takuvakuznak. csürkésavariák, nem szomszédoknál sikamlós fantáziáért, szabadszajúságért. Szándarab Szegeden. 16 éven felülieknek, római bíboros tollalól, Nem mondom...

Három úr szolgája tehát **Fessenio**, **Calandria**, aki bugyuta, bárgyú, s egyéb alliterációk fölcicomáztítja; feleségé, aki **Fulvia**, s nő létere is képes arra, hogy szárnyakat növevessen; végül **Lidio**, aki elveszett testvérhűgának szoknyájában cserkészi be magát pásztorórázni **Fulviához**, s akire éppen ezért — hogy teljes legyen a ribillió — ki más vethetne szemet, mint maga **Calandria**, a lovag, személyesen. Így aztán „ugyanazért epekedik férj és feleség”. Tetézi a zúrt, hogy az egymást kereső ikertestvérek ellenkező nemű inkognitót választanak. A fiú lánynak öltözik, a lány fiúnak, s oly hasonlatosak, mint két tojás, lépten-nyomon összevetőztik őket, hol szeretik, hol gyűlölik, hol ármányt szőnek ellenük, hol képtelen házasságok felé tuszoklják. S mert mindketten valamiképpen megélik a szebbik nem „állapotát”, egyikük valóságosan, másikuk színelég, annál elementárisabb élményt szerezhet szerzőnk a női természetéről vallott, feltehetően már akkor sem egyedüli véleményének: „az asszonyoknál nincs hiszékenyebb főság a világon”. (Lám az „asszonyállat” XVI.

Nagy László felvétele

Nemesák Károly (főnt), **Forgács Péter** (balról) és **Katona András** jelenete az első felvonásból

századi sírlelete. Mutatis mutandis: „a jószágoknál nincs hiszékenyebb asszony a világon”.)

Akad persze itt különb főlismerés. A boldogságát kereső ember elvesztí önmagát — szigorúan lemezelenítve körülbelül ez lehetne a darab messze elragozható alap gondolata. El a tehető vén trubadúr, lovag **Calandria**, el a bájjait tündérfiatalságának romjait vézkiárusító feleség, **Fulvia**, de el a fess Lidio, sőt a mások tanácsaira igazán nem fanyalodó **Fessenio**. hiszen őt is orránál fogva vezeti a szobalány, **Samia**. Akár eláll mellkődhátánk azon, hogy egy középkori bíboros leg-alább annyit tud a női lélek rejtelmeiről, mint a színházhatárol, a szerelmi praktikákról, mint a komédia dramaturgiájáról. Mert tesszem azt a ruha- és személycserék zsongító kavalkádjáiban közben arról is cseveg **Bibiena**, hogy a nő úgy védekezik, közben támad, vesztessen is a győztest, leleplezzen is a leleplezött látszója, s eme orcatlan tulajdonságával, hogy mindig a nyertes pózában tetszeleg, nemcsak szorult helyzetben képes úrrá lenni, hanem a férfiakon is (már amelyiken). **Beaumarchais** **Figarója** óta pedig nem illik — holott szabadna — rácsodálkogni a drámakaverés oly tartalmi leleményeire, hogy a szolgák ügyesebbek az uraknál, a nemeseknél, s hogy ennél fogva kísémberek kapariák ki a nagyok gesztenyéit — no persze nem inzenven vagy péterfillérekért. („A kecske is jóllakott, a káposzta is megmaradt és — a révész se járt rosszul.”)

Lajos Mari fordította a darabot, aki a pár hete látott krimit is, **Mario Frattini**t. **Gördülékény**, jól mondható borsos áthallásokra engedély szövege azonban méríthetett volna mélyebb kánállal a mai argóból; a textus elbírná. Kívűnően indul és zárul az előadás. No nem a prólog vagy az epilóg miatt (**Fessenio** nyitómónológja egyébként is fölös szószaporítás, többnyire az argomentumban elhangzottakat ismétli). Hanem mert a vendég **Menczel Róbert** térhatású, ritmikus utcarészlet-díszletében — mi ízléses köztétáncot lejt valóság és stilizáció között — szterák zenéjére lebegnek elő a peplonba borított álarcos szereplők mintha panoktikumfigurák szállingóznának holmi időkriptából. Kár, hogy ebből a jelenetből

Hazai bemutató a Kiszínházban

Miért állunk?

Új magyar film készül

Miért állunk? — címmel forgatja új filmjét **Magyar József**. A rendező a művészen is a mindennapi élet gondjait járja körül. Mint tette ezt korábbi filmjeiben is, így például a „Milyen a világ?...” valamint a **Mannheimben** legutóbb **Aranydukkát-díjjal** kitüntetett. Mi büszke magyarok címűben. Készülő filmjéről elmondta; elsősorban arra keres választ, hogy sok helyen miért nem olyan a munkamorál, mint amilyennek lennie kellene, miként lehetséges, hogy a szorgalmasnak ismert magyar nép nehézségekkel

küszködik ezen a téren. A forgatás során nyilvánvalóvá vált: a dolgozó másképp vélekedik munkájáról a 8 óra megkezdése előtt, közben, s utána, a fehérszal mellett.

Az elnéző magatartás, a megértő eltérés ellen is szót emelő alkotást több budapesti nagyüzemben forgatják. Nem a legjobb ütemben. A csúszás oka az, miként a rendező megemlítette, hogy bizonyos jeleneteket nehéz rögzíteni, elsősorban azokat, ahol valamennyi dolgozó jelenlétére szükség lenne.

Magyar őstörténet, régi és mai Kelet

Megalakul a Kőrösi Csoma Társaság szegedi tagozata

Kelet, mely az európai ember számára összekapcsolódott a csodás, mesés, egzotikus jelzőkkel, még most is naponta meglepetéseket tartogat. Vajon milyen erők, fantasztikus hitek, ősi törvények mozgathatják az embereket millióit, milyen fanatizmus ültette a torpedók nyergére a japán kamikázékat, az iszlám hogyan motiválja Irán megperzselt földjét, miért pont Indiában alakulhatott ki a **Káma** szutra, mi rejlik a „japán csoda” mögött? S ha mindezekhez hozzágondoljuk, hogy hány és hány honfitársunk indult Keletnek, megkeresni őseink lábnyomát, egyáltalán nem meglepő érdeklődésünk e kontinensnyi földrész iránt.

síntjén vette föl. E három dolog együtt magyarázza mai népszerűségét, szinte jelképi erejét. — Azt olvasom a **Magyar Tudományos Akadémia felügyelete alatt működő társaság alapszabályában**, hogy céljuk „Az orientálistika és a népünk keleti kapcsolataival foglalkozó tudományok művelése, ilyen kutatások elősegítése és támogatása, szemükre tudományos vitafórum biztosítása, az orientálistikai kutatások eredményeinek ismertetése az érdeklődők körében.”

Régóta él a magyarokban a Kelet iránti érdeklődés. A századforduló táján, majd később még inkább ez a keleti romantizmus jobboldali fajvédő ideológiába torokollott. Ezekkel a torz áramlatokkal szemben alakult meg 1920-ban a **Kőrösi Csoma Társaság**, mely az akkori tudósok összefogása volt a szélsőséges dilettantizmus ellen. Céljuk elsősorban a keleti kultúrák magyar szemzőgű megismertetése volt. Ezt a hagyományt őrzí, folytatja és gazdagítja az immár több mint 60 éves társaság, melynek igen kiterjedtek nemzetközi kapcsolatai. Jó a híre a világban, mindenfelé elismerik tevékenységét.

Szegeden a **TIT Csongrád megyei szervezetével** közösen alakul meg az első vidéki tagozat. Miért pont Szeged lett az első vidéki központ?

Egyrészt azért, mert itt vannak hagyományai a Kelet-kutatásnak. Már a szegedi egyetem elődjében, a kolozsvári egyetemen is folytak ilyen búvárkodások. Később a vidéki társadalomkutatások támogatása nyomán létesült egy olyan műhely, melynek szakembergárdájára építeni lehet. Egyetemünkön is tetűnk lépéseket, például a buddhizmus minden hallgató számára felvehető tárgya; jövőre szeretnénk bevezetni a tibeti nyelv oktatását és megismertetni az érdeklődőket a keleti vallásokkal. De nem szeretnénk bezárkózni az evgetem falai közé. Úgy érezzük, sokan vannak Szegeden, akik igénylik az ilyen irányú szakszerű ismereteket. Nem beszélve

azokról az aktualitásokról, melyek naponta fordítják figyelmünket Japán, az iszlám országok vagy éppen India felé. Úgy érezzük — a TIT-tel közösen —, hogy ennek a fokozott érdeklődésnek cleget tenni nemcsak feladatunk, de kötelességünk is. Nem utolsósorban föl szeretnénk idézni a **Kőrösi Csoma Társaság** alapítójának, első jegyzőjének, a kiváló orientálistának és turkológusnak, **Németh Gyulának** példamutató tevékenységét, akinek tudományos hagyatéka könyvtára szegedi tanszékiünkön található.

Milyen formákban, módszerekkel szeretnénk közbűség elő lépti, és milyen témák szerepelnek terveikben?

Úgy gondolom, nem lehet feladatunk szűk részletkérdésekkel foglalkozni. Mindenekelőtt a széles körű tudósok összefogása volt a tudományosan megalapozott és aktuális témákat szeretnénk megismertetni az érdeklődőkkel. Kéthavonként szervezünk programokat, foglalkozunk a magyar őstörténet-kutatás kérdéseivel. a régi Kelet gazdag világával és a mai Kelet társadalmi, gazdasági, politikai problémáival is.

A **Kőrösi Csoma Társaság** a **TIT Csongrád megyei szervezetével** közösen november 19-én, csütörtökön délután fél 6-kor rendezi meg a társaság szegedi tagozatának alakuló ülését a **SZAB** Somogyi Béla utca 7. szám alatti székházának dísztermében. Az első előadást **Czegele Károly** egyetemi tanár, a **Kőrösi Csoma Társaság** elnöke tartja a **XIX. századi magyar őstörténeti** kérdésekről.

T. L.

Őszben — tavasz

Evente háromszor teremnek az új nemesítésű növények a **Zöldségtermesztési Kutató Intézetben**, ahol a folyamatos generációváltást a klímaház teszi lehetővé. A szabadföldben beérett növények magjait az intézet

kecskeméti növényházában vetik el újra. Az üveg alatti veteményesek legtöbbjén tavasz van: virágzik a paradicsom, a paprika, az uborka és a dinnye, és szépen fejlődnek a petrezselyemfélék,

csak kettőre futja, **Halasi Imre** másik ötlete viszont félsiker. Ugyanarra a színészre osztani az ikertestvéreket, önmagában nem rossz, miután azonban amúgy is sok a gubanc a cselekmény szálaiban, a szereposztvo-nás akkor bonyolít túl, fölöslegesen, amikor egyszerűsíteni kellene inkább. **S Forgács Péternek** sincs elég eszköze a két figura szét-preparálásához. Javára szól viszont a rendezésnek, hogy stílusa egységes, fölismérhető. A színészvezetés olyan, szabatosan alig leírható mozzanatairól beszélnek, melyek a címszereplő **Mentes József**ből vagy **Nemesákból** patakzanak. Például. **Calandro** bávatagon, egészen halkán, már-már reszketően ad utasítást **Fessenionak**: „csak keményen”. A kontraszt látványos, érezn belőle, a rendezőnek is, a színésznek is van humorképlete. Szándékosan nem szeretnék kitérni részletezőn a szereplőkre. Egszérden azért, mert a csapatmunkát érezn biztatónak — dacára, hogy láttunk jobb előadásokat már ezeken a deszkákon. A mozzások ritmusa eltalált, csak a szövegmondásban kivánni több színt, elevenséget, egyikük-másikuknál. **Vágvölgyi Ilona** több darabra elegendő pont „bedolgozó” jelmezeinek harsány felhangja **Mentes és Király Levente** (Ruffo) szereparca a maszkmester **Mánik László** búvészműtatványa. Am mindkettő úgy él igazán, hogy **Mentes** is, **Király** is rááll a fiatalok hullámhosszára. fölvézi színiátékviláguk frissességét, ruganyosságát, suhogását.

Nikolényi István